

Reuniunea învățătorilor

Apare odată în lună.

Proprietar editor :
Reuniunea învățătorilor români
de la școlile popor. conf. ort. din
protopopiatele arădane I.—VII.

REDACTOR :
IOSIF STANCA

Manuscrisurile și corespondența
se vor trimite redact. în Rosa,
a p. Marospetres, ctul. Arad,
iar abonamentele casarului lu-
tu în Grosșorean în Gălsa-Világas.

Comitetul de redacție: Dim. Boaria, I. Borlea, Traian Mager, Nic. Cristea, Teodor
Cherechean, Petru Colten, Pavel F. Dărlu, Iuliu Grosșorean,
Teodor Maris, Ioan Crișan, Iosif Moldovan, Dim. Olariu,
D. Popoviciu, George Pleș, Avram Sădean și Petru Vancu.

Abonament : pentru Ungaria 5 coroane. — Străinătate 7 coroane.

† Aurel Vlaicu.

*A trebuit să treacă multe clipe de cumplite zbu-
ciumări sufletești, ca să ne putem reculege pe un mo-
ment din piroteala ce ne-a produs-o catastrofa zgudui-
toare, care ne-a izbit ca fulgerul, pentruca să putem
judecă limpede și să simțim aeva haosul enorm ce l-a
lăsat în jurul nostru ilustrul dispărut, cumpănind calm
trista realitate și cruda ironie a sorții. Și, în aceste
momente de supremă încercare pentru neamul nostru,
când prin văzduh fâlfăie triumfător duhul morții, când
inimile noastre sunt adânc rănite, când se freamătă de
durere frunza codrului, când plânge și țărâna ce o
călcăm sub picioare și când lacrimile noastre se prefac
în picături de sânge, — mintea seninătoare se zbate
biata neputincioasă și zădarnic — ca o pasere cu aripa
frântă — în căutarea acestei taine vecinic nedeslegate.*

*Restălmăcind în mod raționalist dezastrul fără pă-
reche ce ne-a ajuns, ar trebui în mod involuntar să
cădem în mreșile celui mai crud fatalizm, care a cu-
prins cândva omenimea, o împrejurare, care ar putea
ușor să întunece una dintre cele mai splendide calități*

ale neamului nostru: de a rămâne idealist, între toate împrejurările. Deoarece în cazul dat, ascultând mai mult de rațiune, ar trebui să ne încruntăm în fața dezastrului și să ne întrebăm brusc: Cum? n'a dat încă uestule probe de foc neamul acesta nenorocit ca să-și legitimizeze dreptul la existența sa? N'a fost de ajuns sângele ce s'a vărsat șiroaie și a roșit de atâteaori talanurile apelor săltărețe de munte? N'au fost de ajuns nici schiungiuirile de tot felul, ce ne-au venit cu nemi-luită de atâtea-ori deasupra capului în decursul veacurilor de urgie, pentru credința noastră? A trebuit acum, ca cel mai genial fiu al neamului să se jertfească și să pecetluiască cu sângele propriu opera sa de cucerire a științei? Și câte alte întrebări, care de cari mai legitime și mai revoltătoare, n'ar putea să-și pună omul, contemplând tragedia zguduitoare sub acest raport de gândire!

Norocul, că minții neputincioase, care se sbate zădarnic în deslegarea acestor misteruri, îi vine într'ajutor inima, încălzită de preceptele vecinice ale credinței creștinești, cu împărăția ei de visuri și idealuri. Și cu inima aprovizionată cu astfel de idei, vedem cum din haosul fără margini, începe tot mai multă lumină să se facă. Vedem anume, că aceeace mintea n'a fost în stare să deslege, inima desleagă cu cea mai mare ușurință, și că acolo unde mintea n'a putut afla legitimare, inima află cea mai imperioasă necesitate. În aceasta ordine de idei, misterul catastrofei, care ne-a lovit atât de crud, se pare aproape de deslegare. În moartea tragică a acestui mucenic, nu putem să privim decât o nouă jertfă pe alturul neamului. S'a jertfit și acest mucenic pentru neamul său, precum s'a jertfit și fiul lui Dumnezeu pentru răscumpărarea neamului omenesc. Se putea oare, că aceeace aveam mai ales, mai curat, mai senin, vulturul din zbor, să nu cadă cu aripile frânte pe jertfelnicul neamului? Fatal, dar aceasta este soarta oamenilor mari, să moară cei mai mulți de-o moarte

năpraznică, în mod brusc, par'că dinadins, ca sufletele lor mari — paseri măestre — închise în cătușele țărinei să se elibereze cât mai curând și să-și ia falnic zborul către zărilor albastre... De această moarte a murit cei mai mulți eroi ai neamului și-a omenimei, între cari vulturul nostru săgetat și-a câștigat loc de glorie.

Sub acest raport de gândire trebuie căutat misterul morții celui mai mare erou al nostru căzut pe câmpul de luptă. Cu el s'a înmulțit jertfele revindicărilor noastre, cari vor cere odată dreaptă respălțire. Și, cu cât neamul acesta va fi în stare să jertfească cât mai mulți astfel de eroi, cu atât și izbânda noastră e mai sigură și mai apropiată.

Deaceea în fața mormântului proaspăt, care închide brusc în sinul său trupul unui uriaș al zitelor noastre, trebuie să ne resemnăm și să nu privim în cel dispărut dintre noi un înfrânt, ci solul care precipitează să ne vedem cu un moment mai grabnic visurile și aspirațiunile întrupate.

Adunarea generală din Țiria.

„Invățătorul este o lumină care consumându-se pe sine, luminează și după ce a încetat din viață“, — zicea nemuritorul Iosif Vulcan; iar luminatul referent școlar de pe acele timpuri Dr. Gheorghe Popa, conștiu de importanța misiunii învățătoresți, a salutat învățătorii întruniți la o adunare generală cu mult pronunțatoarele două cuvinte: „Aprindeți luminile!“

240 luminițe de aceste întrunite în adunarea generală din Țiria, în învălmășeala timpurilor viforoase prin cari trecem, au rămas aproape neobservate. Chiar și organul nostru național de altcum reprezentat la aceea adunare generală și împărtășit de toată atențiunea învățătorilor, preferind alte chestii, abia la o săptămână și-a adus aminte și de reuniunea învățătorilor, care este școala școalelor.

Lumea de azi, adăpostită la lumina răspândită de antecesorii noștri, se vede a nu-și sparge capul cu întunerecul de mâne. Nu vede greul cu care se luptă învățătorimea și multele restricțiuni ce li-se pun în calea propășirii. Nu vede cum se stâng rând pe rând luminițele neamului și cum se topesc abia licărind și cele mai strălucitoare, sub puterea viscolului ce clatină din rădăcini chiar și stejarii seculari, instituțiunile noastre culturale.

Se poate închipui o chestie mai importantă ca aceasta în timpurile prin cari străbatem?

Imprejurările reclamă mai mult interes și mai mare precauțiune, pentru că: Doamne ce va fi de urmașii noștri rămași în întunerec?

Preîngrijitul și de Dumnezeu binecuvântatul nostru Mitropolit *Ioan Meșianu* zice într'o scriere a sa: „Dacă între astfel de împrejurări bisericile române n'ar îngriji ele de creșterea fiilor lor prin școale confesionale... Nu va trebui vre-o calculațiune grea, ca să afle cineva în cât timp vor rămâne ambele noastre biserici fără credincioși, numai z duri pustii, și deci însași români-me, o legendă tristă pe pământul străbun“.

Va să zică: *Școala înainte de toate Domnilor, pentru că printr'ansa vom recâștiga tot ce am neglijat ori pierdut în trecut, dar dacă nu vom îngriji și vom pierde școala am pierdut totul, chiar și viața.*

Dar să ne întoarcem privirea la aceia cari și în împrejurările date se mai știu însufleși de școală și reprezentanții ei, la bravii șirieni și cele petrecute în mijlocul lor, cari vor fi așteptat poate cu mai multă nerăbdare așteptarea faptelor pentru cari dânsii au adus jertfe de timp și bani.

Sâmbătă în 31 August (13 Septembrie), în aceasta prea frumoasă zi de toamnă, când nimic nu conturbă liniștea văzduhului și razele de soare ce răspândeau cereasca binecuvântare peste bogatul promontor, în piața Siriei împodobită de hainele sărbătorești ale încă neprihănitului popor român din aceasta frunțasă comună, în frunte cu d-nul protopop Mihaiu Lucuța și prețuita sa familie, corpul învățătoresc cu elevii școalelor române, mulțime de popor și o frumoasă cunună de dame au întâmpinat modestele luminițe ale neamului, pe dascălii români sosiți cu trenurile și motoarele electrice dinspre Arad, Radna, Chișineu și Hălmgăiu. Doamne, și cine ar fi crezut că în acest moment când, la frumoasa întâmpinare a dlui protopop și răspunsu învățătorilor dat prin prezidentul Iosif Moldovan, răsună văzduhul de însuflețitoare aclamări ale bravilor Șirieni, când binecondusul cor al tinărului, dar mult promițătorul învățător *Mihaiu Pleș* din Siria, sâr-

bătoră pe reprezentanții școalei române în frumoase și armonioase cântări, chiar atunci să dispară din lume cel mai genial fiu al neamului, adoratul dascălilor *Aurel Vlaicu*.

O, voi împrejurări fatale, cari unpleți de suferințe și lacrimi și cele mai alese clipite ale dascălilor români, îndurați-vă barem de aceia cari se știu însufleți de ei și școala română, întimpinându-i cu atâta dragoste nefățărită!

După primire și încercare, învățătorii însoțiți de fruntașii Șiriei în frunte cu dl protopop *Mihailu Lucașu*, se întrunesc la cină și serată de cunoștință în ospătăria „Regele Matia” unde, după atâtea momente de ispită întimpinate în viață, clipitele dulcii și frățestii revederi îi rețin până pe la 11 noaptea.

Duminecă des de dimineață nu mai încăpeai în biserica îndesată de lume. După sfta Liturghie, pontificată de însuși d-nul protopop *Mihailu Lucașu* cu asistența încărunțitului paroh din loc *Vasiliu Popovici* și a vice-prezidentului reuniunii *Alexiu Doboș*, preoțit chiar în zilele acelea de capelan protopopesc în Radna după un serviciu învățătoresc de peste 30 de ani; pe când conform tradițiilor strămoșești dascălii adunați asistau la chemarea Duhului sfânt, se ivește redactorul „Românului” dl *Constantin Savu* și cu el deodată, ca fulgerul se răspândește vestea, că *Aurel Vlaicu, cu șoimul ce a adus atâtea cinste neamului său, căzut din văzduh, a rămas mort pe loc.*

Ca trăzniți, dascălii priviau unul la altul cu ochii plini de lacrimi și cu cântecele amuțite pe buze.

Prezidentul dă ordin a se suscepe marele mort al neamului în pomelnicul reuniunii și a se pomeni la părăstasul ce avea să se serbeze numai decât, iar dascălii, adunați în jurul preoților pontificatori, îi cântă cu ochii scâlțați în lacrimi: „*În veci pomenirea*”.

A urmat apoi adunarea generală ce avea să însuflească pe membrii reuniunii în munca grea ce au să o săvârșească în aceste timpuri grele pentru luminarea neamului, iar pe oaspeți pentru sprijinirea cauzelor școlare, și acest rost s'a săvârșit de astădată sub amara impresiune cauzată prin incidentul fatal și zdrobitor.

Prezidentul, sub impresiunea momentului, asemănând situația de azi cu cea de înainte cu 10 ani, când învățătorii cu ochii plini de lacrimi și inimile sângerânde pentru pierderea valorosului prezident *Teodor Ceonța*, au venit cu adunarea generală în Șiria, ca din însuflețirea acestui brav popor român să aprindă nouă însuflețire pentru cauza ce au să o servească și atribuind acelei fericele ocaziuni toate rezultatele prestate în cursul unui deceniu, își

exprimă speranță, că deși cu ochii plini de lacrimi stau iarăși în fața bravilor Șirieni, româneasca lor purtare și însuflețire va avea asemenea influința asupra dascălilor români, cari nu-i permis să desnădăjduiască și să despereze sub sarcina muncii supraomenești ce i-se reclamă în aceste vremi și loviturile sorții ce le îndură. Apoi deschizând adunarea generală salută între distinșii oaspeți pe M. on. d. protopop *Mihai Lucața* ca reprezentantul Ven. Consistor, pe on. domn inspector regesc *Kehrer Károly*, în reprezentanța comunei bisericesti pe dl Axentiu Secula, prezidentul comitetului parohial, în reprezentanța Asociațiunii arădane pe mult on. domn avocat Monța, iar în reprezentanța reuniunii surori Timișorene pe vrednicul vice-prezident al aceleia dl *Iulian Lucața*, învățător în Szt. András, cari însinuându-se la cuvânt salută adunarea în numele corporațiilor ce i-a exmis.

După ce la propunerea prezidiului se decide a se trimite I. Sale Dlui Episcop Ioan Papp o telegramă de omagiu, iar părinților marelui mort al neamului o telegramă de condolență, se prezintă rapoartele despre activitatea biroului și a comitetului, rapoartele de cassă și bibliotecă și se esmit comisiunile încredințate cu cenzurarea lor.

Urmează apoi vasta și importanta prelegere a dlui profesor preparandial *Dr. Avram Sădean*, despre marele dascăl al neamului *Gheorghe Lazar*. Datele încă necunoscute despre vieța și suferințele acestui nemuritor dascăl, adunate de dl profesor și prezentate în aceea prelegere, au făcut bune impresii asupra învățătorimei, întărindu-o în fața primejdiilor ce întimpină zi de zi.

După aceeașă ședință învățătorii s'au adunat la banchet în sala mare a ospătăriei „Regele Matia“, onorați fiind și de prezența susamintitilor delegați și a inspectorului regesc *Kehrer Károly*.

În decursul prânzului prezidentul scoțând la iveală virtuțile strămoșilor, între cari dinasticismul tradițional, a toastat pentru îndelunga vieță și sănătate a Majestății Sale gloriosului nostru rege *Francisc Iosif I.* iar învățătorii i-au cântat „Mulți ani“. Secretarul reuniunii Nic. Cristea a toastat pentru sănătatea II. Sale Dlui Episcop *Ioan I. Papp* și distinsul său reprezentant protopopul *Mihai Lucața*. Stefan Roja, învățător în Pecica a ținut un preanimerit toast în sănătatea noului inspector școlar dl *Kehrer Károly*, cerându-i într'altele să fie protector și judecător imparțial al dascălilor după cum a fost și vrednicul său antecesor *Varjassy Árpád*. Dl protopop răspunzând secretarului, asigură învățătorimea de sprijinul superiorilor și închină în sănătatea prezidentului Iosif Moldovan, care de 10 ani conduce Reuniunea pe urmele distin-

sului său antecesor Teodor Ceontea și îi dorește să-l poată bine-venta în aceasta calitate și la jubileul de 25 ani ca prezident. Dl inspector închină în sănătatea învățătorimei române, asigurându-o despre sprijinul său, accentuiază îndeosebi că în misiunea sa împreună cu multă răspundere va fi foarte riguros față cu neglijența observată, dar în aceea măsură va proteja și sprijini apoi zelul și munca desinteresată. A mai toastat *Iuliu Grofșorean* înv în Galșa pentru reprezentanții Asociațiunii și a reuniunii Timișorene, *Alexiu Doboș* pentru reprezentanții autorităților politice, *Dimit. Boar* pentru oaspeți, *Mihai Vidu* pentru poporul român scoțând la iveală virtuțile bravilor șirieni, *Nicolau Boșcaiu* pentru dl Const. Savu reprezentantul jurnalisticăi române, *Vasiliu Iliș* pentru vrednicii colegi din Siria: *Doboș, Pleș, Hui* și *Crișan* a căror jertfe și osteneți cu primirea reuniunii nu se pot răsplăti și *Traian Tabic* pentru femeia română și frumoasa cunună de dame prezente.

În ședința a doua, ținută la orele 3—6 p. m., s'au ascultat interesantele și foarte instructivele disertațiuni:

„Care e cauza de institutele pedagogice nu sunt cercetate de mai mulți elevi...“ de Petru Vancu și „Influența familiei în educațiune“ de Mih. Vidu, cari au fost ascultate cu multă atențiune, provocând interesante discuțiuni. Îndeosebi în jurul celei dintâi s'au scos la iveală lucruri demne de remarcat, și anume: una din cauzele că tinerimea nu îmbrățișează cariera învățătorească ar fi situația critică creată prin legea școlară din 1907, în urmarea căreia învățătorii au să sufere multe neajunsuri, neputând satisface recerințelor exagerate. În ce privește partea financiară a lucrului adunarea generală a luat cu plăcere la cunoștință informațiunile prezidialii, că în urmarea economiei raționale ce se face din partea direcțiunii institutului, fiind primiți la întreținere gratuită mai mulți tineri, în anul acesta în cursul I s'a înscris peste 25 elevi.

Seara eră destinată Thaliei române Împrejurările nu ne-au permis a abzice de aceasta ocaziune în semn de doliu pentru martirul științei, pe care-l deplângeam în sufletele noastre.

Nu-i cuprindeă sala „Casei naționale“ din Siria, pe cei veniți chiar și din mari depărtări la aceasta festivitate dăscălească ce a rezultat Reuniunii peste 300 cor. afară de câștigul moral al piesei „*Fântâna fermecată*“ compusă de învățătoarea Maria Doboș soția vrednicului nostru v.-prezident *Alexiu Doboș* și jucată cu multă preciziune de vrednicii diletanți, aleși foarte nimerit. Ar fi fost un păcat a lipsi atâta lume adunată de frumoasa învățătură rezultată din aceasta piesă, ca *Românii să nu se pismuiască unul pe altul, să nu desconsidere cel bogat pe cel sărac, cel mare pe cel mic, că va veni timpul când vom fi avizați la sprijin reciproc.*

Rolul boierului Costache reprezentat prin dl *T. Debeleac* și a fiului său Vintilă prin dl inv. *T. Selegean*, de-o seriozitate dramatică, nu puteau fi mai perfect executate nici de actori de profesie. Leontina, o actriță galantă din Paris ajunsă de soția a doua a boierului, a fost asemenea bine predată de d-ra *A. Debeleac*.

Foarte natural succese a fost rolurile dlor I. Petica țaran avut și a d-șoarei *E. Doboș* căreia i-a succes a caracteriza perfect modestia fiicei de țaran, amoretată de un fecior de boier

Rolurile comice: Tincuța, camerista boierului predat de d-ra *M. Doboș*; Mitrache, servitorul boierului predat de T. Becan și Mura, țiganca de curte predat de d-șoara *A. Brădean*, au petrecut toate așteptările. Tincuța și Mura s'au achitat perfect, iar tinărul T. Becan a dat dovezi de aptitudini și vocațiune deosebită.

Meritul principal i-se cuvine de sine înțeles d-nei autoare *Maria Doboș* care a știut să personifice atât de natural rolurile piesei d-sale, deamă și de bina teatrelor celor mai alese.

După reprezentație, în semn de doliu, mulți s'au depărtat, dar și din cei rămași, au petrecut restul nopții mai mult în priveghiarea marelui mort, discutând în jur de mese mărețele lui sboruri și fatalul incident

În ziua următoare la 8 ore dascălii erau deja adunați la a treia ședință. S'a citit disertațiunile:

„Chestii și probleme ce ne privesc“ de Petru Roșu inv. în Nadab;

„Un confort al manualelor școlare de limba maghiară“ prin Ioan Crișan, inv. în Socodor și

„Puterea educativă a școlii“ prin Teodor Cherechean învățător în Gașsa.

S'au ascultat rapoartele comisiunilor cenzurătoare și s'au votat absolutoarele îndatinat.

S'a discutat și primit cu unanimitate propunerea de a se interveni prin Ven. Co. sistor la locurile competente pentru modificarea legii școlare din 1907.

Spre lauda învățătorimei și desteritatea conducătorilor fie zis, adunarea generală și de astădată a decurs în cea mai perfectă ordine

Prezidentul Iosif Moldovan, prin cuvântul său de încheiere caută a însufleși și încurajă învățătorimea pentru muncă tot mai deamă și înălțătoare și apoi mulțămind încă odată P. on. domn protopop Mihai Lucața pentru deosebita interesare și atențiune dată învățătorimei, dorind plăcută revedere colegilor la anul viitor în Arad, ridică ședința.

Cuvintele sincere rostite de dl protopop și cu aceasta ocaziune și peste tot deosebitul tact manifestat în tot decursul petrecerii noastre în Siria a deobligat învățătorimea.

Magistrul.

In chestia comisariatelor de examene.

E un proces natural, că orice activitate, orice idee — fie aceea bună, rea, trebuie să treacă prin anumite faze, prin anumite modificări până ce ajunge a se putea aplica în serviciul unui bun comun, respective până când poate fi folositoare societății.

Multe acțiuni și idei nici nu apucă a se desvolta până când se nimicesc de sine, ca nefiind naturale neputându-se folosi spre binele societății în serviciul caruia stau. Altele, cari promet mult la început, se desvoaltă până la o vreme, și dacă ar fi bine apreciate, bine înțelese de acei cari voesc să și-le aservească apoi ar produce mult bine societății. Cu acestea însă se întâmplă adeseori, că sunt conduse și dirigate de oameni, cari prea puțin își dau seamă de căile celea mai potrivite cari ar facilita desvoltarea lor și cari ar putea duce mai iute și mai ușor la scopul bine priceput de inițiatorii ei.

Conducătorii școlai au trecut prin multe faze, prin multe sbuciumări până când a ajuns să aducă școala în stadiul în care se află azi, când am putea zice, că aceasta începe a se apropia mereu de scopul bine priceput.

Zic începe a se apropia, pentrucă nici la jumătate cale nu e acolo unde ar trebui să fie. Cauza se poate atribui în cea mai mare parte vremilor vitrege prin cari a trebuit să treacă școala română, având ea a se lupta cu dușmanii de o parte și cu prietini de alta parte. Căci prietini adevărați numai acela e, care îi face bine din sentiment altruist, iar nu egoist. Mulți vor fi de aceia, cari sunt de buna credință când fac ceva pentru școală, dar

neavând dexteritatea recerută, cunoștințele necesare și energia trebuincioasă apoi mai mult strică de cât tocmesc. Așa d. e. unii cred a ușura mersul școlii prin control sever, alții prin a cere dela învățători lucruri administrative minuțioase, altora le trebuiesc lucruri domestice cât de multe. Alții cred că fac bine când pun limite învățătorului la clasificarea elevilor, și de după aceasta judecă munca învățătorului.

Toți însă sunt de buna credință, toți voesc se ușureze munca învățătorului, toți se provoacă la cunoștințele și experiența lor — și prin urmare cred că ideile lor sunt salvatoare. Urmarea e, că uniformitate în învățământ nu se va ajunge nici odată, pentru că căile arătate de acei cari sunt puși se conducă nu sunt naturale, nu sunt luate din însăși ființa elevilor și nu sunt în concordanță cu mijloacele de trai a elevului și a învățătorului. Principiul: »nu multe, ci mult« — e prea puțin băgat în seamă, și astfel adevăratul scop e lăsat pe al doilea plan. De cauze mici, cari însă produc efecte mari, e bine să nici nu mai vorbim. Ideea comisariatelor și revisorului școlar eră mult promițătoare, mult s'or luptat oamenii de școală până când și-or văzut visul cu ochii și n'a fost un singur barbat care să zică, ca aceasta idee n'ar fi salutară.

Cum însă școala română dela noi din țeară se află între împrejurări atât de critice, ca nicăiri sub soare, — conducătorii ei au soarta corăbierului lipsit de busolă pe o noapte întunecoasă și viforoasă. D-zeu sfântul și dexteritatea manuării cârmei numai îl pot scoate la liman. A fi comisar de examene nu însemnă numai, ca acela să fie raportorul superiorității. Acela trebuie să aibă o autoritate pedagogică recunoscută între învățători, un trecut laborios pe terenul școlar, om care a condus ori conduce toate clasele elementare, cu o bogată experiență școlară. Căci ce înțeles are a fi comisar un om care n'a condus nici odată clasele superioare, ori care abia funcționează în școală de vre-o 4—5 ani? Aceștia dacă sunt destul de

isteți a nu se compromite în fața publicului și a elevilor, apoi sigur, că învățătorul propunător nu-i va da atenția cuvenită sfaturilor sale, deoarece dl comisar nu poate vorbi pe baza experienței sale. Astfel se va ajunge tocmai contrariul dela scopul urmarit prin comisariatele de examen.

Trăim azi vremuri când și cel mai neputincios individ sau popor se nizuște a ținea pas, dacă nu să-l întrecă pe vecinul său. Progres și emulare pe toate terețele — începând dela celea mai de jos până la celea mai înalte perfecțiuni ale tehnicei moderne. Și dacă la toate păturile sociale se vede o vie mișcare, o agitare pentru progres și emulare, se poate crede, ca aceasta să nu aibă influința și asupra școalei și a conducătorilor ei? Se poate crede, ca învățătorii să rămână surzi și muți la curentul timpului care-i ducă vrând-nevrând tot înainte? Și se poate crede, ca acestui curent i-se poate pune stavilă? Nu. Cine astfel crede dovedește rea credință și că e stăpânit de idei reacționare egale cu crima. Spiritul timpului pretinde imperios dela fiecare individ, cu atât mai mult dela învățătorii, ca să meargă înainte, să promoveze interesele societății în serviciul căruia s'au pus.

Fiindcă celea zise sunt cauze adevărate și prin urmare naturale, comisarii de examen astăzi nu mai pot fi un stimul pentru ambiționarea și împintenarea învățătorilor la muncă, cu atât mai puțin clasificarea învățătorilor. Nu; pentrucă fiecare învățător modern simte în el atâta ambiție, atât simț și iubire de neam, ca să facă tot posibilul, pentru-ca poporul și elevii săi să fie cât mai bine luminați și educați. Excepțiuni sunt, au fost și vor fi, aceștia însă nu formează regula.

Sunt însă mulți, cari în zelul lor de a mulțumi pe toți și-au luat o cale de tot grea, îngreunează școala în așa măsură încât nu mai știu încâtrau să dea. Alții se luptă cu atâtea lipsuri, și greutate materiale, atât în școală, cât și afară de școală, că sunt adevărați martiri, astfel pe lângă cea mai mare bunăvoință nu pot să se dedice cu totul carierii lor după cum s'ar recere.

Misiunea comisarului la cei dintâi e, a le ști arăta calea cea mai ușoară, a ști îmbina practicul cu folositorul, cu alte cuvinte a da importanță disciplinelor școlare după folosul lor practic. A ști distinge bine forma de fond. A cunoaște bine referințele în cari se află și se desvoaltă școala respectivă. Și dacă mersul normal al învățământului e împedecat, direct s'au indirect, de unele persoane ce stau în legătură cu școala, să insiste cu toată puterea pentru delaturarea acelorora. Și dacă glasul lor nu se ascultă, toți au să-și tragă consecvența fiindcă e ilusorie și superfluă chemarea lor. Misiunea onorifică de comisari, cred eu, că e coordonată și nici decât subordonată.

Că învățătorilor le place a munci dovedește împrejurarea, că mersul învățământului s'a ameliorat foarte mult; ceia ce însă nu înamnă, că școala românească a ajuns la culmea perfecțiunii. Iar că multora li-se pun și pedeci dovedește dese reclamári și plânsori contra unora cari stau în legătură strânsă cu școala și cu învățătorii.

Ar fi timpul suprem cred eu, că celea expuse să fie bine secționare, instituția comisariatelor revizuită și reorganizată căci cu mult mai bine ar fi dacă ar fi mai puțini comisari dar cu autoritate și cari purced uniform decât cum se practică azi.

Anticip, că n'am intenția de a atinge susceptibilitățile nimăruia, cu atât mai puțin să mă ingerez în o direcție oare care. Voesc însă, dacă pot, cu puțina mea experiență, a contribui la ușorarea chemării atât de încercată a învățătorului român.

Ch.

„Non scholae, sed vitae discimus“.

Omul se naște, desvoaltă, își ajunge culmea perfecțiunii posibile și apoi, dacă puterea de viață nu-l părăsește se menține și pe mai departe la acel nivel, plăcut oamenilor și plăcut lui Dumnezeu, care a defipt omului

ca scop vieții sale perfecțiunea, prin cuvântul fiului său a d-lui și Mântuitorului nostru Isus Hristos. »Fiți desăvârșiți precum și Tatăl vostru cel din ceruri desăvârșit este«, aducând roade folositoare.

Spre desăvârșire se nizește omul singular, asociațiuni, instituțiuni, misiuni, știința etc. În ce măsură ajung acestea desăvârșirea, în acea măsură se desvoltă și popoarele în serviciul cărora sunt puse acestea.

Trăim în secolul al XX-lea numit și al luminilor. Deja a doua numire a veacului în care trăim ne face să credem, că omenimea, pe toate terenele a ajuns la un grad de desvoltare superior veacurilor anterioare.

Astfel a înaintat și știința pedagogică — care direct ne privește — înlocuind de exemplu metodele cele isto-vitoare de suflet cu altele mai bune. Abunțoară, până când la predarea scris-cetitului se folosea metoda *slovenizării*, eră minune ca cineva să știe carte, azi folosindu-se metoda *scriptologică*, ba metoda mai nouă *fonomimică*, băiatul de șese ani petrecându-și, jucându-se își însușește în 5—6 săptămâni scris-cetitul. Mare lumină a adus în metodică și intuiția, folosită la predarea tuturor cunoștințelor posibile, care perfecționându-se prin divizarea ei în două, directă și indirectă, face posibilă chiar și intuirea lucrurilor pe cari direct nu le putem intui. Multe încă alte îmbunătățiri s'au făcut în vastul domeniu al acestei științe, fără a se putea zice însă nici azi, în secolul luminilor, că și-a ajuns culmea perfecțiunii, rămânând încă și azi multe chestii, cari au lipsă de lumină și clarificare încă și cari în viitor se vor descoperi. Natural, că în ce măsură se va perfecționa aceasta știință, în acea măsură va putea lucra școala spre a aduce omenimea la scopul de-finit de creatorul său și dorit de toată lumea. — Școala lucră, bineînțeles, pentru fericirea omenimei iar aceasta sublimă lucrare o va putea îndeplini sigur numai având o normă, o știință la culmea perfecțiunii sale.

Acest fapt face — cel puțin ar trebui să facă — că știința pedagogică să fie îmbrățișată protejată de toți, cari direct, cari indirect, dar mai ales de cei puși în fruntea popoarelor.

Caci cine nu-și dorește fericirea?

Par'că toată știința se poate desvolta cu mai multă înlesnire fiindcă operează cu lucruri concrete, la cari mai ușor și în timp mai scurt se poate observa, că calea apucată e bună ori rea și că ce defecte are și ce îmbunătățiri reclamă.

Știința pedagogică însă e lipsită de acest favor, pentru că operează cu ceva abstract (suflete) a cărui rezultat însă, are să fie real. Siguranța în aceasta știință pentru aceia e grea, căci e greu a cultiva ceia ce nu vezi, dar așa ca acesta când se va putea manifesta se aducă rezultate mulțumitoare, cari rezultate la tot cazul nu urmează imediat, ci la câțva timp după cultivare, când apoi greșala o vede ori ce laic, dar a-ți indica calea prin care sigur o puteai încunjura acea greșală și pe care ajungi la liman nu ți-o poate da azi nici acei, cari ar fi chemați la aceasta, și nu pentru că încă n'a sosit timpul, că aceasta știință să ajungă la culmea perfecțiunii sale. Mult s'a frământat lumea pedagogică pentru a putea pune educațiunea și instrucțiunea pe cele mai practice căi, cari să ducă la perfecționare, mulți bărbați luminați și-au sacrificat viața întreagă întru cultivarea acestei științe și au și adus ce e drept multă lumină, dar totuși nime nu a ajuns până acolo, ca să poată zice: aceasta e calea sigură pe care mergând ajungem la scopul dorit, s'au dacă cineva chiar a zis-o, peste câțva timp experiența i-a descoperit defecte, eventual alte probleme nedeslegate. Și poate mult timp va trece până ce aceasta știință își va ajunge culmea perfecțiunii dând astfel școalelor direcția sigură prin care pot duce omenimea la scopul dorit.

A mă cugeța asupra acestui subiect m'a făcut proverbul strămoșilor noștri pus în fruntea acestui articol și

auzit într'un discurs rostit la desvălirea monumentului profesorului de pie memorie Teodor Ceonța. Cine l'a rostit zicea că l'a auzit pe băncile școlii și-l rosteam atunci, zicea oratorul, dar numai acum văd că rosteam vorbe goale, departe de a înțelege înțelepciunea cuprinsă în aceste cuvinte. Vorbele acestea a oratorului m'au surprins. Că nu-l vor înțelege acest proverb niște studenți, nu e mirare. Dar momentantan și involuntar s'a născut în mine întrebarea, că bărbați de școală, începând dela școlile populare până la cele mai înalte, îl înțeleg corect, și că oare conform adevăratului înțeles al acestui proverb își desvoaltă activitatea lor școlară?

Cugetându-mă asupra acestei întrebări, pe baza experienței și a rezultatelor școlilor, zic, că nu e înțeles acest provorb corect nici până azi.

Proverbul „Non scholae sed vitae discimus» s'a înțeles până azi, că nu pentru aceia învață cineva în școală ca școala să tragă folosul, ci ca acela, care învață, după ce va eși din școală, să ia folosul celor învățate în școală. Așa să înțelege acest proverb, de acei cari de fapt își dau samă de însămnătatea școlii. Așa îl înțeleg unii părinți, cari înțeleg misiunea școlii. Așa să presupunem că-l înțeleg studenții mai mari și tot așa l'au înțeles și bărbații de școală, dela institutele de diferite categorii.

Pentru părinți și alți cari așteaptă roadele școlii, e suficient a-l înțelege și așa, ba chiar e foarte bine în porție cu acei, cari nu-l înțeleg de loc, ba nici nu-și bat capul cu el. Bărbații de școală însă, și în special învățătorii, cu totul altcum au să înțeleagă acest proverb, și conform adevăratului înțeles al acestui proverb, să se ni-zuiască a educă și instrua.

După modesta mea părere proverbul »Non scholae sed vitae discimus«, bărbații de școală au a-l înțelege corect așa, că pe lângă înmulțirea cunoștințelor necesare, școala să desvoalte în elevii săi *plăcerea de a se ocupa spontan (ei singuri) înfiltrându-o aceasta în sufletul și sân-*

gele lor așa că ea să devie pasiune. Și aceasta cu atât mai vărtos, căci scopul școlii este formarea de om, și apoi nu acel om e fericit în viață, care a învățat bine la școală ci acela căruia îi place să se ocupe, să muncească, în lucru să-și afle plăcerea și fericirea — fie de orice natură acel lucru — căci fiind lucrul nesfârșit, nesfârșita va fi și fericirea acelora, cari întrânsul o vor cauta.

Plăcerea de a se ocupa singuri, dezvoltată în elevi în școală și dusă de ei din școală acasă, le va aduce fericire și mulțumire în două privințe, anume: fericire și mulțumire materială, căci muncind omul își câștigă bani albi pentru zile negre, apoi sufletul omului căruia îi place lucrul și peste tot să se ocupe, află întrânsul delectare, plăcere, dobândind astfel mulțumire sufletească, pe care apoi avându-o nu va mai căuta alte distrageri ușoare nici chiar în timpul său liber, petrecându-l acesta cu drag în mijlocul familiei sale, pentru fericirea căreia știe că trăește.

Și cum e omul, când îi lipsește plăcerea de a se ocupa? Să luăm de exemplu un învățător. Vor fi și poate nici nu puțini de aceia, cari au terminat pedagogia cu distincție, iar devenind învățători nu se pot valida de atari — și nu pentru că nu ar avea cunoștințe — nu, ci pentru că cultivarea de suflete — ceia ce e atât de sublim — lui i-se pare o sarcină colosal de grea, pe care o poartă numai fiind constrâns de împrejurări și aceasta pentru că nu e dezvoltat în el plăcerea de a se ocupa cu aceasta.

Plăcerea de a se ocupa, de care vorbesc, să nu se confunde cu aplicările înăscute (vocațiunea) omului, căci acestea având o manifestație psihică puternică, în decursul anilor de școală ușor se poate cunoaște și apoi cei chemați își știu datorința de a arăta respectivului calea pe care are să meargă. Iar dacă totuși unul ca acesta și-a greșit cariera, la tot cazul va dezvoltă mai multă activitate spre ceia ce are aplicare înăscută, dar demnitatea sa și plăcerea lui de lucru nu-l vor lăsa să-și neglige total cariera ocupată, ci în mod cel puțin suficient va lucra și

pentru aceasta. Desvoltarea plăcerii de lucru, de care vorbesc eu, se referă la acei indivizi, cași cari sunt mai mulți în lume, fără a avea aplicări înnăscute în grad mai mare în o direcție oare care. În aceștia școala poporală și peste tot școalele în general având scop formarea de om, va nizuși să facă din ei oameni fericiți, și fiindcă izvorul nesăcat al fericirii este lucrul, trebuie să desvoalte în ei plăcere de lucru, plăcerea de a se ocupa ei singuri omnilateral. Din acești elevi o parte rămâne la economie, având în ei plăcerea de a se ocupa, părinților le va fi ușor a-i deda ca în lucrul câmpului să-și afle plăcere, alții vor merge la măestrii, unde chemarea școlilor de natura aceasta e, să desvoalte în ei plăcere față de aceasta ocupațiune.

Teologiile vor desvolta în elevii săi plăcere spre preoție, medicina spre cariera de medic etc. De pildă am adus pe un învățător; cazuri analoage sunt însă în toate categoriile societății omenesti, dela celea mai bine dotate, până la zileri cei mai de jos.

Dacă asemenea cazuri ar fi numai între oamenii, cari ocupă funcțiuni mai slab dotate, s'ar putea explica faptul acesta prin mizeria, în care eventual să află și care necondiționat are influință asupra omului, dar nu e singurul motiv, căci în cele mai multe cazuri e însoțită și de displăcerea de lucru, și apoi aceste două însușiri sunt în strânsă legătură una cu alta și se promovează de minune reciproc. Displăcerea de lucru aduce necondiționat mizerie. Mizeria mărește displăcerea de lucru. Ce să zicem însă atunci, când vedem displăcere de lucru la atari persoane, cari ocupă posturi gras dotate? Aici nu poate fi vorbă de mizerie, ci numai aceia e cauza, că în respectivul individ nu e desvoltată plăcerea de a se ocupa.

La aceasta va voi poate cineva să răspundă, că omul din fire nu e mulțumit cu soarta, ci din ce are, ar dori tot mai mult să aibă. Aceasta sentință asupra omenimei să spune în vieața de toate zilele, dar numai de acei

oameni, cari judecă numai după efecte, fără a scruta ce cauză a adus efectul respectiv, iar cauza care produce greutate, sarcină omului întru împlinirea chemării sale, chiar și când lipsa plăcerii de lucru, care lipsindu-i îl face nefericit, căci neaflând respectivul fericire și plăcere în ocupațiunea sa, va căuta altă fericire, alte plăceri, cari sunt mai costisitoare și pe cari în definitiv nici când nu le va afla, dar căutându-le ajunge la *ruină materială* pelângă toată dotația sa cea bună. Iată deci, că pe cum mizeria poate aduce displăcere de lucru, *displăcerea de lucru la tot cazul și sigur aduce numai și numai nefericire asupra omenimei.*

Și acum după acestea, întreb, au atari indivizi folos de cele ce au învățat în școală când în viață iată la ce sunt expuși? Cumcă sunt nenumărate aceste cazuri, cred, că nime nu va trage la îndoială, ci din contră vor consimți cu mine când zic, că cele învățate în școală fie cât de bine, îl fac pe om fericit numai în școală, dacă în individ nu se desvoaltă *plăcerea de a se ocupa singur.*

Prin urmare, cred, a-mi fi succes a documenta că proverbul »Nou scholae sed vitae discimus« în senzul cum s'a înțeles până acum, dedus pe baza rezultatelor reale nu e înțeles corect nici azi, iar de aici rezultă, că *desvoltarea plăcerii în elevi de a se ocupa singuri* este o problemă pe care știința pedagogică va avea să o deslege de acum.

Poate, că aceasta lipsă a școlii nu s'a simțit până acum, când omenimea eră mulțumită, văzând că școala poate împărtăși omenimea de cunoștințele absolut necesare, pe cari școala depărtată a trecutului nu le putea realiza în forma lor de azi, iar aceia ce făcea, făcea cu mari efortări și în timp îndelungat.

Azi în secolul luminilor însă, când vedem cu câtă dibăcie se dresează animalele chiar, punându-ne în uimire prin înțelegerea vorbei, ba chiar a intențiunei dresătorului

lor, nu poate fi suficient pentru om cu suflet dumnezeesc numai însușirea cunoștințelor pe motivul, că acestea au să-l ferească în viață, căci pe cum vă/urăm aceste singure nu-l pot feri dacă școala n'a infiltrat în elevii săi plăcerea de a se ocupa singuri, căci cunoștințele să uită repede, dar plăcerea de lucru infiltrată de școală în sufletul și sângele elevului în așa mod, că aceasta să devină pasiune pentru el nu-l va părăsi nici odată, ci îl va duce sigur la perfecțiune în ocupația sa și fericire, dorința tuturor oamenilor și scopul vieții omenești defapt de însuși creatorul său.

Atunci cu drept cuvânt am putea zice:

»Non scholae, sed vitae discimus«,

*

Prin tractarea subiectului de față am voit a scoate în relief problema cea mai de valoare din eventuale alte probleme asupra cărora pedagogia va avea misiune a le deslega în viitor.

Aceasta problemă are mare lipsă de deslegare fiindcă numai având școala poporală aceasta bună armă în mână va putea face din elevii săi oameni, care e scopul tuturor școalelor și cu atât mai vârtos a școalei populare, cu a cărei singură educație rămân cei mai mulți oameni.

Când vom avea noi românii astfel de bărbați? Doară este aceasta imposibilitate? Nu, de loc nu!

Prin trimiterea învățătorilor pe cari superioritatea îi află demni pentru așa ceva în străinătate sau chiar în patrie la diferite școli bune, pentru studiu, aceștia reînforși acasă cele aflate de bune le vor practica în școlile lor și dovedindu-se de corespunzătoare împrejurărilor noastre le vor expune învățătorilor în conferințe eventuale întruniri anume convocate pentru scopul acesta sau prin scris, astfel s'ar generaliza mai grabnic în cercurile învățătorei noastre cunoștințe pedagogice didactice moderne,

carî ar fi tot atâtea mijloace mentru perfecționarea lor în binepriceputul interes al școalelor și a poporului pe care are chemarea a-l lumina și apropia de idealul pentru care Dumnezeu a creat omul.

Va zice poate cineva: Sunt cărți, reviste, de unde să pot culege atari cunoștințe; aceasta e drept, dar și aceia e drept, că nu toți dispunem de mijloace materiale pentru a procura aceste cărți și reviste pe deoparte, iar pe de altă parte nu toți posedem limba în cari să scriu acestea.

Și iată-le deci pentru noi ca neexistente.

Până când aceste ajung a fi scrise și în limba noastră și până când mijloacele materiale ne permit a le procura, timpul trece, lumea înaintează, iar noi stăm pe loc decumva nu degenerăm recitând mereu versul:

Vai de biet român săracul
Înapoi tot dă ca racul.

Giula în luna iunie 1913.

Teodor Mariș.

Școala activă

(Pilde.)

— Urmarea I-a. —

Pildele următoare sunt scoase din publicațiunea „Die Praxis der Arbeitsschule“, redactată de Oswald Warmuth (München). Apare lunar în ediția lui C. A. Seyfried (München). Costă anual cinci franci. „Die deutsche Schule“, organul conducător al dascălimii germane, a recunoscut (vol. XIV, p. 197) că Warmuth face operă utilă publicând revista sa.

CLASA I-a PRIMARĂ.

Numărul 9.

Elevul *H. M.* a căpatat ca dar de Crăciun un joc de popice. I-se dă voie să-l aducă la școală, să-l așese pe

masă. Colegii întind gâturile, șoptesc. Câțiva obraznici se urcă chiar pe bănci. Dar dascălul îi lasă în pace și se bucură de interesul lor. Acum el *poate* începe, fierul fiind cald,

1. *Intuiție.* Iată ce a adus *H. M.* Ce joc să fie? Să ne arate el! I-a vedeți, a răsturnat o grămadă de popice. Ridică-le! Acum încerc eu (învățătorul). Nostim joc! Să încerce *A* și *B.* Ce păcat că nu avem mai multe jocuri, că nu are fie care câte un joc! Stați: fiecare are voie să-și facă unul. Și pentru ca să știți cum să-l faceți, să-l priviți acum bine.

Câte popice sunt? Cum sunt așezate? Cum se numește cel dela mijloc, cel mai mare? Cu ce le dăm jos? Unde izbește bila? Din ce se fac popicele și bilele? Cu ce unelte am putea face și noi popice și bile?

Desemnați acum la tablă cum stau popicele pe pământ!

Astăzi *după amiazi* veți lucra la școală popicele voastre. Aduceți tot ce vă trebuiește.

Bucurie generală.

2. *Lucrul manual.*

Copiii vin cu tot felul de lemne, ferăstrae, cuțite, clește, pile, etc. Este firește îngăduit ca ei să lucreze în grupe. Și încep, și lucrează cum ți-e mai drag. Eu (dascălul) mă mișc printre ei, dau sfaturi, laud, critic. După o jumătate de oră întâiul joc este gata. Cine nu a terminat, va sfârși acasă. *Părinții și frații nu au voie să le ajute. Să lucreze singuri!*

Acasă-i joc, firește. Și părinții se miră că nu se mai face școală ca în vremea lor...

3. *Aritmetică.*

»...și al St. Duh Amin«.

»Domnule învățător, par'că ați zis că astăzi putem jucă popice!«

»Bravo! Bun! Haideți mă!«

Poruncesc tăcere și se face. Elevul *H. M.* începe.

a) Câte popice sunt? (9). Câte a trântit *H. M.*? (3). Câte au rămas în picioare? (6).

Spu-neți: sunt 9 popice, 3 au căzut și 6 stau încă drepte.

Cine poate să spuie exact rezultatul unei bătăi câștigă dreptul să dea și el.

b) *A* a lovit 5 popice, *B* 8. Cine a lovit mai multe? Cu câte a lovit *B* mai multe? Cine a răsturnat mai puține? Cu câte mai puține? Etc.

c) Un elev a izbit 4 popice, apoi 2. Câte a lovit în total? Un elev a lovit 7. Câte trebuie să mai lovească ca să le fi lovit pe toate nouă? Etc.

d) Un elev lovește 5. Să nu vă uitați într'acolo! Câte trebuie să fie în picioare? Câte trebuie să dăm jos, ca să rămâie numai 2. Etc.

e) Câte rânduri sunt așezate? Câte popici sunt în fiecare rând? De câte ori trei popice? Etc.

f) Cifra 9: la socoteala în scris se joacă și mai și. Eu scriu problemele: $9=8+1$; $6+3=$, $9-4=$, $7+?=9$, $9-?=1$, etc:

Acum fiecare elev are voie să-și așeze popicele pe bancă și să rezolve problemele cu ajutorul lor. În curând trec apoi la mașina de socotit și la degete.

4. Desemn.

Se desemnează jocul lui *H. M.*, toate popicele stând una lângă alta, apoi egal de depărtate una de alta; egal de groase și de înalte. Se desemnează și bila.

5. Exercițiu de vorbire.

Se povestește încă odată jocul. Se vorbește și despre ce au văzut cei ce au fost la popice cu părinții, cum dau bărbății, cum se întorc bilele înapoi, etc.

Diu vorbire se scot propoziții mici: bila este rotundă; se rostogolește; eu izbesc trei popice; etc.

6. Scriere și cetire.

Se scot vorbe cu sunete cunoscute, se desfac în silabe și sunete (analiză) și apoi se scriu la tablă.

Și astfel *mai multe zile* popicele se ivesc în lecțiile de intuire, aritmetică, vorbire, desemn, scriere și citire, iar punctul de cristalizare al lor este lucrul. Este o învățatură ca în joc. Măine-poimâne va veni 10 la rând și cu el vor veni: lanțuri de ceasornic de gât, mătânii, mașini de socotit făcute din mărgelile și castane trase pe fir, etc. În minte văd cum îmi vin băieții și cu ei par'că vin și niște pedagogi¹⁾!

Observare: *Afară de calitățile generale ale lecțiunii active: contactul cu materialul și cu instrumente ce-l prelucrează și de vivacitatea unor lucrări care entusiasmează totdeauna pe copii (ferăstrău, cuie, ciocan, etc.), lecția se distinge printr'un concretism neîntrecut. Și el este împrumutat din viața, nu ticluit artificial. Dar atmosfera jocului în care trăește așa de bine, utilul?! Imitați numai, că mulțămire veți avea totii cei ce încă nu ați înghețat în metodică scoalelor normale dintre Prut, Durăre și Carpați.*

CLASA II-a PRIMARĂ.

Șoarecele.

(Lecție întâmplătoare.)

Elevii sunt într'o recreație. Lă-i alergând: »Domnule învățator, un șoarece! Aici a intrat«.

1. În gaură.

Elevii povestesc despre șoarecii văzuți acasă. Scurtez povestirile care nu s'ar mai sfârși. Ce face, ce, mănâncă șoarecele? Cum se prinde? Elevii ascultă ce spune și dascălul. Se explică copiilor *toate* sistemele de-a prinde șoarecii și anume: exact. Unii elevi au făcut ei înșiși cūrse și spun cum.

2. În cursă.

Elevii prind *acasă* șoarecele și *acum* îl observă: coada lungă, ochii mici, etc.

Elevii îl așază pe tocul ferestrei și apoi îl *desemnează* după natură. Desemnul este firește rudimentar: șoarecele s'a mișcat mult, ori a scăpat. Tocmai această *insuficiență a desemnului* convinge pe elevi că trebuie să *observe* și mai

¹⁾ După A. Schmeckenbecher, anul întâiu al revistei, p. 16—20.

exact; acum înțeleg ei mai bine descrierea dascălului: urechi rotunde, mustăcioară, etc.

Dar ei trebuie să convingă pe dascăl că au și observat mai bine și anume nu repezind desernul, ci *modelând* un șoarece. Intr'un sfert de oră e gata. După natură! Acum șoarecele cel viu poate plecă. O servitoare i-a cursa și tace; elevilor nu le admite să-l omoare ei.

3. *Exerciții de limbă maternă.*

a) Elevii au întâlnit până aici o sumă de cuvinte. Se fac serii ca: șoarece, șoricel; casă, căsuța; etc. Gruparea lor se face ca temeiul al scrierii corecte.

b) O compunere de o jumătate de pagină în caiet. *Liberă*, nu cu plan fixat de dascăl.

4. *Pe câmp.*

Toamna, pe câmp, în excursie, îl urmărim pe șoarece în toate faptele lui și-l studiem.

Observare: Aceasta nu-i o lecție, deși aici materia este concentrată ca și cum ar fi. În școală, acasă, în câmp; în trei locuri; când se poate: Dascălul să ție minte ce are de făcut, ca să completeze studiul materiei. Să se observe rolul desemnului și modelajului ca control al vederii formelor (morfologia șoarecelui) și excursia în câmp de dragul biologiei șoarecelui¹⁾.

CLASA IV-a PRIMARĂ

Plutele²⁾.

1. Elevii povestesc cum au văzut pluta venind pe apă; cum s'a oprit; cine eră pe plută.

2. Observarea terenului: râul, banca de nisip, digurile etc.

3. Fără să mai aștepte ora de geografie, copiii aduc la școală plute construite acasă. Se fac câteva și în clasă, ca să observe toți. Plutei i-se întocmește, în cutiile de nisip, și *mediul* ei.

¹⁾ Din volumul I, p. 207—213. Prescurtat!

²⁾ Din vol. I, p. 221—224. Prescurtat!

4. Noțiuni de economie și comerț intervin. Intervine și problema de aritmetică. De exemplu: Dela izvor până la X, atâți kilometri; dela X încoace râul este navigabil; dela X până la drumul se face în atâtea ore; cât ține drumul, dacă..., etc. Sau: Pe zi trec cam atâtea plute; fiecare duce cam atâtea lemne; cât duc toate pe an? Cât costă transportul? Etc.

5. Exerciții de limbă maternă: cuvintele nouă, derivările: plută, plutaș, etc.

Observare. *Autorul ține să se știe că prin astfel de lecții urmărit agonisirea de cunoștințe serioase, de preț, despre patrie, nu numai aspectul simplu estetic al plutirii sau etic al luptei plutășului cu valurile.*

„Vremea nouă“

C. Bogdan-Duică.

Cuvânt de deschidere.

rostit de Nicolae Roșcaiu, cu ocaziunea deschiderei adunării desp. preot Buteni a reun. înv. ținută în Bodești la 10 Iunie 1913.

Onorată Adunare!

Forța unui popor nu trebuie să se măsoare după numărul baionetelor ci după numărul școalelor sale. Ceea ce în trecut au fost fortărețele, bastioanele, pentru apărarea unui popor contra inamicilor, azi școalele au rolul aceloră. Școalele sunt totatătea fortărețe de apărare contra celui mai mare dușman al omenimei, contra întunerecului.

Un bărbat de stat al Germaniei a zis, că nu al ostașilor e meritul învingerii inamicului, ci al învățătorilor, cari au dat lumina și au răspândit cultura în popor de au dat patriei lor asemenea ostași.

Azi când se ventilează ideia păcii între popoare, iar dela învățători se așteaptă ca să se pună în serviciul acestei idei spre binele omenimei, importanța școalei se mărește. Un pedagog a zis: Dați-mi școala și voi reformă

lumea». De aci vedem ce rezultate aşteaptă omenimea dela şcoală.

Eu încă susţin, că în şcoală se făureşte soartea unui popor. Dacă şcoala va funcţiona cu destulă energie şi neîmpedecată de influinţele externe, va da susţinătorilor ei generaţiune deşteaptă, cu vederi largi, aptă de a lupta cu greul vieţii. Energia priveşte pe învăţător. Învăţătorul e sufletul şcolii. Dacă sufletul şcolii e luminat, activitatea sa energetică, atunci şi lumina ce o răspândeşte în jurul său este mai intensivă, mai clară, iar cei ce se împărtăşesc de aceasta lumină devin membri agili ai societăţii şi puternici stâlpi ai patriei. Şi care învăţător nu e ambiţios pe aceea, ca să dea societăţii membri vrednici şi patriei înfocaţi apărători?! Pe acel învăţător, care posedă aceea nobilă ambiţiune, nu-l lasă conştiinţa să nu folosească timpul ce-i stă la dispoziţie întru luminarea tinerimei concrezute lui spre educare.

Şi totuşi şi azi e generală şi îndreptăţită plângerea, că în sinul poporului nostru sunt mai mulţi analfabeţi. Esperinţa ne dovedeşte, că pe lângă toată energia ce o desvoltăm pentru alungarea întunecului şi răspândirea luminei, în multe părţi vezi puţin interes la popor faţă de şcoala sa şi prin urmare puţin spirit de jertfa.

Aceste împrejurări trebuie să ne preocupe şi pe noi ca reuniune, să eruăm cauzele, cari le produc şi să discutăm asupra remediilor cari ar putea reduce dimenziunile lor.

Cu chestiunea analfabeţilor s'a ocupat atât societatea noastră culturală »Asociaţiunea pentru cultura şi literatura poporului român« cât şi reuniunea noastră, făcând fiecare apel şi propagandă între învăţători pentru instruirea analfabeţilor în arta cetitului şi scrisului. Energia desvoltată de aceste corporaţiuni s'a stâns aproape în noi precum se vede, pentrucă prea puţine rezultate am arătat. Cauza stângerei acestei energii însă, mai mult zace în indolenţa însăşi a analfabeţilor, cari nu sau prezentat la cursuri, cât şi a societăţii din care fac parte, căci nu-i îndeamnă din destul să participeze la astfel de cursuri.

Cu mult mai mare cauză şi mai grea de delăturat

pentru reducerea numărului analfabeților, o văd în starea materială a poporului. Unde poporul e în o stare materială favorabilă, susține școale în proporțiune cu numărul deobligaților, acolo puțini rămân neîmpărtașiți de rațele binefăcătoare ale culturii. În ținuturile mai puțin favorabile însă, unde poporul muncește mai din greu pentru existență, sunt multe cazurile, în cari numărul celor neîmpărtașiți de binefacerile școlii, ecuivalează cu numărul frecuranților. În aceste cazuri, tot interesul învățătorului și toată energia lui se luptă cu imposibilul. Cauzele pentru cari poporul arată puțin interes față de școala sa, încă sunt multe. Între cari amintesc pe cele principale și cari se pot delătura.

Poporul neștiind apreaia învățătura și cultura peste tot, dă mai mult pe formă decât pe fond. Are ideea greșită despre noțiunea învățături. Un învățător, să zicem necualificat și cu însușiri nu tocmai bune, dar dotat dela natură cu o voce bună, valorează mai mult în ochii poporului decât un învățător distins, dar cărui fi lipsește acest dar natural. Sau, o festivitate școlară cu declamări recitări și cântări, valorează mai mult în ochii poporului decât un examen bun, dar cu răspunsuri întrerupte din partea controlului. Nu arere ori poți auzi exclamări de acestea: „Ce om învățat! cum știe cânta de bine!“ sau: »ce dieci învățați, cum știu cânta«!

Pentru a împreteni deci poporul cu școala și a o face plăcută în ochii lui, n'avem de cât să aranjăm mai multe festivități școlare peste an, asemenea și examenul final să fie mai mult festivitate școlară, făcându-se controlul în decursul anului, după cum se exerciază și din partea statului.

*

În lumea pedagogică se admite ca o condițiune a progresului dispoziția spirituală a învățătorului. Un învățător ca să poată produce rezultate temeinice nu trebuie să fie împovărat cu grijile susținerii, a traiului, ci trebuie să fie dotat cinstit, ca să-și poată folosi toată energia întru împlinirea chemării sale. Dotația cinstită s'a și asi-

gurat învățătorilor prin lege, dar vai! sunt și azi învățători, cari intră în școală suspinând cuprinși de grijile existenței, și când pretind să li-se respecte dreptul de existență, devin odioși în ochii susținătorilor de școală. Cu toate acestea, nici acestor nefericiți pioneri ai culturii nu li-e permis a întrelasă împlinirea datorințelor, și precum în rezel, soldații cărora de vre-o câteva zile, în lipsă, nu li-s'a servit hrana, se aruncă și flămânzi în asalt pentru cucerirea unei poziții, și după victorie cu hrana de-odată li-se recunoaște și binemeritarea pentru patrie, așa și acestora mai timpuriu, ori mai târziu, trebuie să li-se apretieze activitatea desfășurată spre binele societății din care face parte.

Ce e drept e foarte grea luptă ce trebuie să o poarte un astfel de învățător pentru a învinge greutatea ivite în urma stării materiale a poporului, viața este un sbucium, abnegațiunea însă și demnitatea îl face să uite toate neajunsurile și când trece pragul școlii părăsește toate gândurile, cari îl fac a se abate dela împlinirea datorințelor. În sala sa de învățământ să închipue de un suveran, care împarte binefaceri în dreapta și în stânga.

On. adunare! Nu este mai spusă nici o breaslă a societății la dificultăți, ca învățătorul! Sabia lui Damocle nu atârână asupra capului nimărui, legată de un firicel așa de subțire, ca asupra capului nostru! Așa că pe lângă toată conștiința împlinirii datorințelor, te pomenesti cu o pornire dușmănoasă contra ta ca să te doboară la pământ, și om să fii, ca să te mai poți ridică.

Deci și cu aceasta ocaziune, Vă îndemn Dlor colegi, ca precum toți formăm un corp didactic, să fim pătrunși toți și de un spirit dornic de activitate și energia în lupta ce o purtăm pentru respândirea culturii în poporul nostru. Fie, ca și întrunirea noastră de azi să formeze un pas mai mult la înăntarea învățământului și prin el a poporului nostru.

Premițând acestea, Vă salut de buna venire, și declar adunarea despărțământului nostru protopopesc Buteni, deschisă.

OFICIOASE.

Nr. 2/913—14.

Protocolul

Adunării generale a XXIII. a reuniunii inv. dela școalele populare confesionale ort. rom. din protopopiatele arădane I—VII. ținută în Siria la 1/14 și 2/15 septembrie 1913.

Ziua întâiu.

Ședința I.

ținută la 1/14 septembrie la orele 10 a. m.

Prezident: Iosif Moldovan.

Notar: Nicolae Cristea.

I. La orele 8 în înțelesul programei, membrii reuniunii iau parte la serviciul religios împreună cu chemarea Duhului sfânt și parastas pentru decedații reuniunii și Aurel Vlaicu, marele aviator român, săvârșit de P. O. D. protopop Mihail Lucața și preoții Vasile Popovici, Alexiu Doboș și Aurel Doboș. Răspunsurile liturgice și cele funebre le-a dat cu multă precisiune și duioșie corul economilor din Siria sub conducerea inv. Mihail Pleș.

II. După terminarea serviciului religios, membrii reuniunii încunjuțați de o frumoasă asistentă de oaspeți și popor, s'au adunat în casa națională, unde prezidentul Iosif Moldovan ocupând locul prezidial, prin cuvinte în-suflețitoare în cari îndeamnă pe dascăli români la muncă asiduă și unire, spre a răspunde chemării și încrederii depuse înfrânșii, deschide ședința a XXIII. a adunării generale.

Adunarea generală mișcată, de sincerile și frumoasele cuvinte adresate din partea prezidentului răspunde cu ovații de „Să trăiască”. Adn. A.

III. Deschizând ședința, prezidentul Iosif Moldovan salută de binevenire în mijlocul dascălilor români, spre a sărbători împreună munca unui an de zile pe P. O. D. protopop Mihail Lucața, reprezentantul Ven. Consistor; dl inspector regesc Kehrler Károly, d-nii prof. Dr. Sădeanu și Sabin Evuțian, ca reprezentanți ai institutului pedagogic-

teologic; dl Constantin Savu, redactorul »Românului»; Axente Secula, președintele comitetului parohial din Șiria; Iulian Lucața, trimisul reuniunii timișorene; Dr. Monția, reprezentantul »Asociațiunii« arădane, precum și poporul adunat în număr foarte frumos.

Adunarea generală răspunde salutului prezidial prin ovații: „Să trăiască“.

IV. P. O. D. protopop Mihail Lucața salută pe învățătorii români întruniți în adunarea generală în numele Ven. Consistor arădan, asigurându-i de dragostea și sprijinul posibil.

Dl inspector Kehrer Károly, exprimă salutul său învățătorilor români, aducându-le cele mai sincere felicitări pentru munca ce o depun în ridicarea poporului român, asigurându-i de sprijinul său în activitatea patriotică ce o vor desvolta în viitor.

Dl Sabin Evițian, prof., salută învățătorii români în numele corpului profesoral dela institutul pedagogic din Arad, de unde dascălii români au primit darul, de a purta lumina cărții românești în toate colțurile locuite de români.

Iulian Lucața, vorbește reuniunii arădane în numele reuniunii timișorene, pe care o salută, ca pe o soră mai mare, mândră de munca ce o săvârșește în agrul neamului românesc.

Dr. Emil Monția, aduce sincere felicitări dascălilor români în numele »Asociațiunii« arădane, cărora le doarește progres.

Dl Axente Secula, aduce salutul său în numele comitetului parohial din Șiria, care mândru de dascălii români veniți în comuna lor, îi asigură de cea mai mare dragoste și de tot ajutorul posibil.

Cuvintele însuflețitoare ale delegaților și oaspeților, adunarea le întâmpină cu furtunoase aplause. Adn. B. C. D. E. F. G.

V. Secretarul Nicolae Cristea, cetește următoarele telegrame, sosite la adresa prezidentului:

»Întăriți vă cu duhul înțelepciunii și cu duhul înțelegerii, ca școala română să fie stăpânită de acel duh«.

Ciorogar.

»Salutăm cu dragoste reuniunea soră și-i dorim succese strălucite întru promovarea intereselor învățătoarești și întărirea culturală a poporului român«. *Roșu*, președ.

VI. Președintele Iosif Moldovan, cu regret anunță adunării generale, că dela ultima întrunire până astăzi, au trecut la cele eterne următorii foști membrii ai reuniunii: George Roman, fost inv. în Șetin; George Petrișor, fost inv. în Vidra și Nicolae Coste, fost inv. în Bichiș; iar în ultimul moment, — zice d-sa, — primim trista și dureaua veste, că Aurel Vlaicu, adoratul neamului românesc, printr'un accident fatal ni-a părăsit, lăsându-ne sufletele îndurerate. Roagă adunarea generală să dea expresiune durerii prin sculare în picioare și prin cuvintele: »D-zeu să-i ierte, iar îndureratilor părinți ai lui Vlaicu a le exprima condolențele printr'o telegramă.

Adunarea generală dă expresiune regretului prin sculare și cuvintele: „D-zeu să-i ierte“, iar în ce privește condolențele exprimate părinților inarelui A. Vlaicu, să alătură propunerii președintelui.

VII. Președintele Iosif Moldovan propune, iar adunarea generală exmte următoarele comisii:

a) În comisia exmisă pentru cenzurarea raportului general pe d-nii: Dr. Avram Sădeanu, Petru Colțeu, Adam Dragoș, Lazar Igrășan și Aurelia Hălmăgian.

b) În comisia pentru cenzurarea raportului general de casă pe d-nii: Petru Moțocan, Gheorghe Precupaș, Petru Russu, Traian Givulescu, Radna și Pavel Dirlea, Covăsinț.

c) În comisia pentru cenzurarea raportului general de bibliotecă pe d-nii: Pavel Dărlea, Boroșineu; Moise Mariș, Mărioara, Precupaș, George Petrovici și Nicolae Dima.

d) În comisia pentru înscrierea de membrii noi pe d-nii: Axente Secula, Dr. Emil Monția, Romul Bogoievici, Alexiu Doboș, Ioan Hui și Savu Crișan.

VIII. Dl profesor Dr. Avram Sădeanu, cetește frumoasa și interesanta disertație „Date nouă despre Gheorghe Lazar“, care prin noutatea datelor relative la viața marelui dascăl al românilor Gheorghe Lazar și prin precisiunea expunerii, a făcut asupra auditorului o profundă și simpatică impresie.

Adunarea generală prin aplauze prelungite și călduroase ovățiuni își exprimă mulțumirea sufletească simțită față de conf. d-lui profesor Dr. Sădeanu, votându-i mulțumită protocolară și decidând, ca lucrarea să fie publicată în organul reuniunii. Adn. H.

Fiind epuizată programa ședinței I., din partea prezidentului se anunță începerea ședinței a II-a la orele trei p. m.

D. c. m. s.

Iosif Moldovan,
prezident.

Nicolae Cristea,
secretar general.

Ședința II.

ținută la orele trei d. a.

Prezident: **Iosif Moldovan.**

Notar: **Nicolae Cristea.**

IX. Deschizând ședința, prezidentul Iosif Moldovan salută în mijlocul învățătorilor români pe sub inspectorul regeșc dl Dr. Joanovits.

Adunarea generală îi face ovății călduroase.

X. Întrându-se în programul de zi, dl Petru Vancu, cetește lucrarea cu titlul: »Care e cauza de institutelor preparandiale nu sunt cercetate de mai mulți elevi, iar tânării de azi nu se aplică pe cariera învățătorească?« în care arată cauzele, cari îndepărtează pe mulți tineri români de a îmbrățișa cu multă căldură cariera învățătorească, arătând totodată calea pe care trebuie să apuce superioritățile bisericesti-școlare și inteligența română, ca să atragă cât mai mulți tănari pe această carieră grea și plină de răspundere, dar foarte frumoasă și foarte nobilă.

După discuții urmate între mai mulți membrii, adunarea generală decide a se exprima disertantului mulțumită protocolară, iar lucrarea a se distribui desăvârșimintelor protopopești pentru studiarea mai amănunțită. Adn. I.

XI. Dl Mihail Vidu, cetește lucrarea cu titlul »Influența familiei în educație«.

Adunarea generală de acord cu cele atinse în plăcuta și interesanta disertație, decide a se exprima mulțumită protocolară, iar lucrarea să se publice în organul reuniunii. Adn. J.

Fiind timpul înaintat, din partea prezidentului se anunță continuarea cetirii celorlalte conferințe expuse în program în ședința a treia, care se va ține în 2/15 septembrie 1913 la orele 8 a. m.

D. c. m. s.

Iosif Moldovan,
prezident.

Nicolae Cristea,
secretar general.

Ședința III.

ținută la 2/15 septembrie 1913 la orele 8 a. m.

Prezident: **Iosif Moldovan.**

Notar: **Nicolae Cristea.**

XII. Prezidentul Iosif Moldovan, deschizând ședința, aduce la cunoștința adunării generale, că deoarece oficiul telegrafic ieri fiind Duminecă nu a funcționat, roagă adunarea generală ca astăzi să-și împlinească o sfântă datorie față de protectorul școlii române P. S. Sa dl Episcop diecezan Ioan I. Papp, expedând, atât P. Sale, cât și îndurerărilor părinți ai lui A. Vlaicu, telegrame de omagiu respective de condolențe, conform deciziei din ședința primă a adunării generale.

Adunarea generală de acord cu cele amintite de dl prezident expedază următoarele telegrame:

Ioan I. Papp, Episcop

Arad.

„Ieri nu ni-a stat la dispoziție oficiul telegrafic, de aceea venim să comunicăm astăzi sentimentele de care este cuprinsă învățătorimea română întrunită în adunarea generală în Șiria față cu neobositul părinte reîntors la rezidență din misiunea sa apostolică mult promițătoare. Întru mulți ani stăpâne“.

Moldovan, prezident.

Vlaicu

Bințiți.

„Învățătorii români întruniți în adunarea generală la 2/15 septembrie a. e. în frunțașă comună Șiria, deplâng împreună cu adorații părinți pe cel mai genial fiu al neamului românesc“.

Iosif Moldovan, prezident.

XIII. Secretarul Nicolae Cristea, dă citire următoarelor telegrame sosite la prezidiu:

»În luptă pentru lumină vă dorim isbândă«.

Cornel Lazar, Dr. Iacob.

»Școala civilă de fete din Arad vă salută dorindu-vă muncă rodnică«.

»Soriorară! Suflă cu putere în spuza mocintă de pe vatra școalei confesionale, ca cenușa ei să între în ochii ignoranților, spre a-i deșteptă, primiți dulci salutări dela sora mai mare. Reuniunea Caransebeșană prin prezidentul ei Traian Hențiu«.

Să primesc cu însuflețite urări de „Să trăiască“.

XIV. Întrându-se în ordinea de zi, membrul Petru Roșu cetește lucrarea cu titlul: »Chestiuni și probleme ce ne privesc«, prin care pune în evidență membrilor descoperirile făcute pe terenul psihologiei experimentale în ce privește memorizarea și automatismul în școala populară.

Adunarea generală în urma discuțiilor urmate între diferiți membrii pe chestiile expuse de autor în interesanta conferință decide, că pentru o mai bună studiere și apercere a ei să se publice în organul reuniunii, iar autorului îi votează mulțumită protocolară. Adn. L.

XV. Conferințele dlor Ioan Crișan »Un confort al manualelor pentru limba maghiară« și Teodor Cherechean »Puterea educativă a școalei prin noutatea și aparatul științific«, cu care au fost lucrate și prin normele ce indică pentru o mai bună și sigură ajungere la scopul dorit de școala noastră confesională.

Adunarea generală le ia cu plăcere la cunoștință votându-le mulțumită protocolară, iar conferințele a se publica în organul reuniunii. Adn. M. N.

XVI. Comisia însărcinată cu studierea raportului general al biroului și comitetului central prin referentul său dl Petru Colțeu, face adunării generale următoarele propuneri:

a) A luă la cunoștință atât în general, cât și în special raportul biroului și al comitetului central, votându-le mulțumită protocolară pentru activitatea desfășurată în anul de gestiune 1912/913 și pentru deamna reprezentare cu ocaziunea desvălirii bustului prof. T. Ceantea și a serbărilor centenare a institutului pedagogic din Arad.

b) A încuviință protocolul de buget pe anul 1913/914.

c) În chestia abdicării vice-prezidentului Alexiu Doboș și a membrului de comitet Petru Binchici, după ce dl Alexiu Doboș le intervenirea comitetului central și-a revocat abdicerea, a nu primi nici pe a membrului Petru Binchici.

d) În chestia fondului de ajutorare a învățătorilor în caz de morb, a da încuviințare autorului propunerii Petru Vancu, de a compune un proiect de statut, care să fie distribuit despărțământului spre studiere.

e) În chestia culegerii de date istorice din comunele în cari nu funcționează școli profesionale, a plenipotență biroul general, ca acesta prin d-nii protopopi tractuali să intervină la preoții respectivelor comune pentru a strânge ei datele istorice din comunele lipsite de școli profesionale.

f) În privința muncii extra-școlare a învățătorului, biroul general prin circularul său, să atragă atențiunea membrilor asupra acestei activități, care să fie făcută conform împrejurărilor locale.

g) În chestia istoricului reuniunii arădane, a da încuviințare biroului general de a strânge datele necesare.

h) A plenipotență biroul general de a lansa un apel în organul reuniunii îndreptat către membrii și oamenii de inimă, spre a contribui cu obolul lor la augmentarea fondului de ajutorare al elevilor săraci, dar buni, cari frecventează cursurile institutului pedagogic din Arad.

i) A scuza absențele membrilor: Aurel Drăgan, Toma Sirca, Mihai Voluntir, Ștefan Musca, Zaharie Neamț, Ioan Florea și Vasile Zab.

Aduarea generală primește toate propunerile comisiei și le aprobă din a sa parte. Adu. O.

XVII. Comisia însărcinată cu studierea raportului bibliotecarului general prin referentul său Moise Mariș, raportează următoarele:

a) Pentru donațiile de cărți făcute reuniunii noastre din partea academiei române și librăria C. Sfetea, București. Adunarea generală să exprime sincere mulțumiri donatorilor, aducându-li-se aceasta la cunoștință prin biroul general.

b) Pentru o mai precisă și fidelă icoană a bibliotecilor din despărțământ să se îndatoreze bibliotecarii despărțământelor, ca în fiecare an să compună registrul tuturor cărților aflate în biblioteca respectivului despărțământ, care registrul să conțină numele opurilor, volumele, exemplarele, prețul, precum și numele donatorilor și a consultatorilor.

c) Pentru activitatea dezvoltată și pentru pașii făcuți întru augmentarea bibliotecii generale, a votă bibliotecarului mulțumită protocolară.

Adunarea generală primește și aprobă aceste vederi ale comisiei precum și propunerea membrului Petru Vancu, de a se restituți reuniunii prețul cărților pierdute din partea membrilor. Adn. P. R.

XVIII. Comisia însărcinată cu studiarea raportului cassarului general prin referentul Gheorghe Precupaș, prezintă următoarele:

a) On. adunare generală să aprobe socotelile pe anul de gestiune 1912/913 și a votă mulțumită protocolară cassarului general.

b) În considerare, că pentru acoperirea cheltuielilor administrative în anul trecut n'au fost suficiente venitele intrate, ci s'a atacat și capitalul elocată la institutul „Victoria” ridicându-se 700 cor., adunarea generală să reducă cheltuielile adun. tractuale dela 15 la 10 cor.

Adunarea generală aproabă întru toate propunerile comisiei, fiind făcute cu celea mai bune și laudabile convingeri. Adn. S.

XIX. Raportul controlorului Ioan Crișan, adunarea generală îl ia la cunoștință, încredințând biroul general a se acomoda întru toate vederilor cuprinse întrânsul, întrucât permite aceasta partea financiară.

XX. Comisia exmisă pentru înscrierea de membrii noi, prin referentul Alexiu Doboș, cetește, iar adunarea generală declară de membrii ai reuniunii pe următorii:

a) *Ordinari*: Gregoriu Ardelean, inv. în Pilul-mare; Mihai Pleș, inv. în Șiria; Ioan Lipovan, inv. în Cherechi; Ioan Căprariu, inv. în Boroșineu; Cornel Vodă, inv. în Buteni; Ioan Bota, inv. în Voivodeni; Ioan Valea, inv. în Hălămgel; Traian Barzu, inv. în Petriș; Amos Oarcea, inv. în Valea-mare.

b) *Fundatori*: Dr. George Popovici, avocat în Chișineu; Dr. Dimitrie Barbu, prot. în Chișineu; Mihail Lucața, prot. în

Şiria; Dr. Alexiu Boţoc, avocat în Şiria; Sabin Evuţian, prof. în Arad.

e) *Ajutători*: Aurel Părvu, preot în Galşa; Traian Terebenţ, preot în Galşa; Dimitrie Popovici, econom în Şiria; Dimitrie Pămaş, econ. în Şiria; Ilie Moldovan, econ. în Şiria; Vasile Huiu, măsar în Şiria; Avram Avrămuţ, econ în Şiria; Todor Lazarescu, econ. în Şiria; Petru Benea, econ. în Şiria; George Debeleac, econ. în Şiria; Ioan Secăşan, econ. în Şiria; Teodor Selăuşan, econ. în Şiria; Nicolae Lazarescu, econ. în Şiria; Dimitrie Grecu, econ. în Şiria; Nicolae Duma, econ. în Şiria; Ioan Tripon, propr. în Agraş.

Pe baza votului adunării generale, prezidentul Iosif Moldovan declară pe sus numiţii de membrii ai reuniunii.

Adunarea generală întâmpină noii membrii cu aplauze „Să trăiască“. Adn. T.

XXI. Prezidentul Iosif Moldovan aduce la cunoştinţa adunării generale, că din partea d-lui Petru Vancu s'a primit opul »Istoria împăratului Traian«, iar dela dl George Purcariu mai multe exemplare din broşura »Cauzele cari împedecă dezvoltarea economică a ţaranului nostru«.

Adunarea generală face ovaţii călduroase la adresa donatorilor.

XXII. Membrul Iuliu Grofşorean propune, iar adunarea generală decide,

ca biroul general să intervină la Ven. Consistor, iar acesta la locurile competente pentru modificarea art de lege XXVII. din 1907 şi reducerea materialului cuprins în planul de învăţământ actual, prin ce s'ar uşurâ în măsură mare sarcina învăţătorilor confesionali şi îndrumă pe o cale mai raţională întregul învăţământ primar.

XXIII. Adunarea generală viitoare se va ţine în Arad în timpul fixat de comitetul central.

XXIV. La apelul nominal răspund 187 membrii, lipsesc 20.

XXV. În comisia autenticătoare adunarea generală exmite pe învăţătorii din Arad.

XXVI. Fiind epuizat programul, prezidentul Iosif Moldovan mulţumeşte membrilor pentru dragostea şi atenţia manifestată faţă de chestiile înşirate la ordinea zilei, ru-

gându-i, ca și în viitor să dea tot concursul posibil celor încredințați cu conducerea reuniunii

Adunarea generală face ovații lungi la adresa prezidentului.

XXVII. P. O. D. Mihail Lucața în numele Șirienilor mulțumește călduros prezidentului și membrilor reuniunii pentru cinstea făcută acestei comune prin ținerea adunării generale în ea.

Făgăduiește, că în raportul său către Ven. Consistor va face o icoană, cât mai fidelă despre desbaterile urmate asupra chestiilor, puse în discuție, cari desbateri numai cinste aduc conducătorilor și membrilor reuniunii.

Aplauze călduroase acopăr cuvintele bravului și însuflețitului protopop Mihail Lucața.

XXVIII. Dl. Dimitrie Boariu în numele învățătorilor români, atât P. O. D. protopop Mihail Lucața, cât și bravilor Șirieni, aduce cele mai sincere mulțumiri pentru dovezile de simpatie arătate față de învățătorii celor șapte protopopiate arădane.

Membrii reuniunii fac ovații călduroase Șirienilor.

XXIX. Dl. Iulian Lucața, reprezentantul reuniunii Timișorene, mulțumește adunării generale pentru interesul dovedit față de lucrările expuse în program. Asigură membrii, că duce cele mai plăcute suveniri, dela aceasta întrunire dascălească, care poate fi mândră de succesele ajunse.

Adunarea generală întâmpină cuvintele frumoase ale d-lui reprezentant cu aplauze călduroase.

Șiria, dat ca mai sus.

Iosif Moldovan,
prezident.

Nicolae Cristea,
secretar general.

Protocolul de față s'a cetit și autenticat.

Georgiu Popoviciu,
învățător.

Ioan Ardelean,
învățător.

Mărioara Precuș,
învățătoare

1813
54
1859

INFORMAȚIUNI.

† **Dr. Petru Pipoș.** Când organul nostru eră sub apariție primirăm trista știre că vrednicul profesor al preparandiei române din Arad, *Dr. Petru Pipoș*, membrul de onoare a reuniunii noastre învățătorești, Duminecă în 29 Sept. (12 Oct. a. c.) la 8 ore a. m. după un morb greu și îndelungat, în etate de 64 ani și după un serviciu de 32 ani și-a dat sufletul în mâinile creatorului. Prezidiul reuniunii s'a prezentat numai decăt la îndurerata mamă în etate de peste 80 de ani exprimând condolența reuniunii, iar pe membrii i-a încunostiințat numai decăt prin anunțul funebral edat în numele reuniunii. Inmormântarea a avut loc Marți în 1/14 Oct. a. c. la 3 ore p. m. Prohodul l-a săvârșit însuși P. S. domn episcop *Ioan I. Papp* cu asistență numeroasă. Corpul învățătoresc a fost reprezentat în mod foarte impunător Cuvântări funebreale au ținut P. C. Sa părintele arhimandrit Augustin Hamsea în biserică, Dr. Onisifor Ghibu la ieșirea din biserică. Iuliu Vuia, prezidentul reuniunii timișorene la locuință, Iosif Moldovan prezidentul reuniunii noastre, Nicolau Mihulin, profesor, în reprezentanța reuniunii bihorene și unul dintre elevii institutului preparandial la mormânt. Raport special vom aduce în numărul următor.

Dare de seamă și mulțămită publică. Exprimăm mulțămită pe aceasta cale tuturor celor ce au ostenit și jertfit pentru reuniune din prilejul adun. generale a XXIII-a ținută în Șiria și îndeosebi aranjatorilor și bravilor diletanți, cari prin prestațiunile lor la reprezentația teatrală aranjată cu acea ocaziune, au câștigat un venit curat de 222 cor. 70 fil.; apoi marinimoșilor sprijinitori, pentru suprasolvirile făcute și anume: Sever Secula, prezid. comitetului parohial din Șiria 10 cor., Dr. Emil Monța, adv. Șiria și dl Ioan Pintea, comerciant în Arad câte 3 cor., P. on. domn protopop Mihai Lucața, Romul Tăucean, inv. Nădlac și Ioan Caminiță, Micălaca câte 2 cor., Ioan Binchiciu, comerciant Pâncota, 1 cor. 50 fil., Iustin Raț, comerciant Șiria, Simeon Albu, Efrem Urcan, N. N., Dr. Aurel Popovici medic în Șiria, G. Precupaș, Mihai Grecu, econom Șiria, Adrian Popescu, cand. de preot Măderat, Dr. Romul Laza, câte 1 cor. și Nicolau Boșcaiu 50 fil.

Solvirea taxelor. Taxă: Ioan Tau, 1 cor. Sidonia Tăucean 2 cor. Ioan Ardelean 1 cor. Ioan Voluntir 3 cor. Trăian Debeleac 8 cor. Vasiliu Augustin, Iustin Moroșan, Nicolae Ștef, George Petrișor, Ana Sebeșan, Dimitrie Ciobotă, Petru Roșu, Emilian Cătana, Silvia Popovici, Ioan Halmajan, Aureliu Hălmăjan, Ioan Crișan, câte 2 cor. Dr. Alexa Boțoc 40 cor., Ioan Tău

9 cor., Ioan Stirbu 5 cor. Dimitriu Popovici, comerciant în Siria Petru Benea, Gheorghe Debeleac, Teodor Seleuşan, Nicolae Lazarescu, Traian Terebenţ, Aurel Pârvu, Ioan Tripon, Dimitrie Grecu câte 4 cor., Ioan Voluntir 3 cor., Trifon Dascâl, Nicolau Boticiu, Efrem Brindea, Stefan Roja, Ioan Cadar, Pavel Dârlea, Teodor Lucaciu, Lazar Ionescu, Dimitrie Boar, Mihai Vidu, Nicolae Boşcaiu, Dr. Avram Sădean, Gerasim Balint, Dimitrie Olar, Petru Colţău, Vasiliu Iliş, Gheorghe Rufu şi Alexiu Doboş, câte 2 cor., Ioan Ardelean 1 cor. *Abonament*: Ioan Tau, 19 cor. Petru Eleniş 15 cor. Trăian Debeleac, 27 cor. Elvira Cioara 20 cor. Vasiliu Augustin, Petru Nica câte 10 cor. Iustin Moroşan 8 cor. Nicolae Nicorescu Silvia Popovici, Aurelia Jorz, Ioan Hălmăjan, Petru Colţeu, Elena Roja, George Petrişor, Ana Sebeşan, Dimitrie Ciobota, Nicelae Ştef, câte 5 cor. Trăian Givulescu 3 cor. 40 fileri. Cornel Voda a solvit 5 cor. abonament şi s'a publicat greşit sub numele de Cornel Novac. Trifon Dascâl 5 cor., Ioan Voluntir 35 cor. Ioan Sirbu 15 cor., Vasiliu Oarcea 10 cor., Trifon Dascâl 9 cor., Trifon Dascâl, Nicolau Boticiu, Efrem Brindea, Stefan Roja, Ioan Cadar, Pavel Dârlea, Teodor Lucaciu, Lazar Ionescu, Grigoriu Roşu, Dimitrie Boar, Mihai Vidu, Nic. Boşcaiu, Dr. Avram Sădean, Savu Dorca, Gherasim Balint, Dim. Olar, Petru Colţău, Vasiliu Iliş, Gheorghe Rufu şi Alexiu Doboş câte 5 cor. *Din vinderea cărţilor*: Ioan Neacşa 26 cor. 30 fileri. Petru Ugliş 38 cor.

„**Biblioteca pentru toţi**“. Printre scriitorii noştri de seamă, V. Demetrius este cel mai risipitor. În toate revistele, în ziare, îşi răspândeşte nuvelele sale realiste.

V. Demetrius este scriitorul celor obijduiţi, stejarul dreptăţii şi al adevărului. Eră firesc deci ca o parte din nuvelele sale, primele ce apare în volum, să le dea publicităţii prin *Biblioteca pentru toţi*, cea mai răspândită.

Volumul „Puterea Farmecelor“ e menit să înmulţească numărul cititorilor, prin adevărul subiectelor şi prin dibăcia tratării, care culminează mai ales în trei nuvele; în „O viaţă“, „Dragoste de înger“ şi în „Jalba Buciumenilor??“.

Preţul 30 bani a se cere la Librăria Editoare Leon Alcalay — Bucureşti şi Catalogul complet al acestei Biblioteci care cuprinde peste 800 de volume alese din Literatura Română şi streină.